

Beslut

**efter granskning av elevers tillgång till läroböcker och
andra läromedel i grundskolan vid Mariedalsskolan F-
3 och fritidshem i Varbergs kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en granskning på Mariedalsskolan F-3 och fritidshem avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i grundskolan.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Mariedalsskolan F-3 och fritidshem i Varbergs kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.
- Ge eleverna möjlighet att använda läroböcker även utanför undervisningstid.
- Stärk ledning och samordning av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.
- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.
- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 3 augusti 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr 2025:10014) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Mariedalsskolan F-3 och fritidshem i Varbergs kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att det skiljer sig åt mellan de teoretiska ämnena om lärare medvetet använder läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang, främja progression i elevernas lärande och stärka deras ämnesintresse. Dessutom saknas på skolenheten, med undantag från i ämnet svenska, ett tydligt tillvägagångssätt för hur läroböcker ska användas.

I intervjuer med såväl elever som lärare framkommer att lärare i flera teoretiska ämnen använder relevanta läroböcker, men att det förekommer att lärare i brist på läroböcker utgår från andra lärverktyg. I ämnet teknik baserar lärare exempelvis sin undervisning främst på material från ett referensbibliotek. Ett annat exempel är att det saknas läroböcker i svenska som andraspråk och att lärare skapar ett eget arbetsmaterial. I ämnet engelska har eleverna i årskurs 3 tillgång till en lärobok under lektionstid, men i årskurs 1–2 har lärarna utifrån didaktiska överväganden valt att inte ge eleverna tillgång till läroböcker. Vidare framkommer av elevintervjun och lärarintervjun att eleverna har egna läroböcker i ämnena matematik och svenska. I ämnet matematik utgår undervisningen dock främst från kopieringsunderlag och arbetsmaterial som är kopplat till en kommunikationsmetod. Det framgår att denna metod inte täcker hela det centrala innehållet i kursplanen och att lärarna använder läroboken som ett komplement i de delar där metoden inte räcker till. I samhällsorienterande och naturorienterande ämnen finns förvisso klassuppsättningar av läroböcker som eleverna i årskurs 2–3 har tillgång till under lektionstid. Dock framkommer att eleverna inte får använda läroboken så ofta då läroboken främst används som ett stöd för lärarens planering. Eleverna berättar att de vanligtvis får se på film, lyssna på läraren och arbeta med sina arbetsböcker som de skapar på egen hand.

Vidare framkommer att läroböcker i flera ämnen används på ett medvetet sätt för att skapa sammanhang, ämnesintresse och progression. Av lärarintervjun framkommer visserligen att det förekommer att lärare skapar egna lärverktyg för att möta elevernas behov, men samtidigt uppger lärarna att läroböckerna i huvudsak är anpassade efter elevernas kunskapsnivå. Detta bidrar till att lärarna besparas arbete med att skapa eget undervisningsmaterial eller anpassa befintligt. Lärare uppger att läroböckerna ger eleverna möjlighet till färdighetsträning, vilket är särskilt viktigt i ämnet matematik eftersom färdighetsträning inte ingår i den kommunikationsmetoden. Lärare berättar också att det förekommer att de använder läroboken som en utgångspunkt när ett nytt kapitel ska introduceras. Läraren och eleverna läser då tillsammans ur läroboken och för samtal kring innehållet. Därefter arbetar eleverna i par

eller självständigt med arbetsuppgifter i läroboken. Läraren kan projicera en sida ur läroboken på tavlan och genom att eleverna har samma innehåll i läroboken framför sig under arbetets gång främjar det elevernas intresse och förståelse för ämnesinnehållet. I ämnet svenska har eleverna tillgång till läroböcker som är anpassade efter deras språkliga nivå och då en progression i lärandet skett får eleverna en lärobok på en mer avancerad nivå. Av dokumentation som begärts in av huvudmannen framkommer att läroboken i ämnet svenska utgör stommen i undervisningen och arbetet utförs på ett enhetligt sätt på hela skolenheten. Varje vecka följer lärarna samma struktur med högläsning, gemensam läsning och genomgång av svåra ord i den del i läroboken som eleverna sedan får i läxa att läsa hemma. Av lärarintervjun framkommer dock att det på skolenheten, förutom i ämnet svenska, inte finns några uttalade gemensamma riktlinjer för hur läroböcker ska användas i undervisningen. Lärarna arbetar utifrån sina egna avvägningar och behov i respektive ämne och årskurs. Det är främst lärarna som undervisar inom samma årskurs som pratar ihop sig kring hur läroböckerna ska användas.

Vidare framgår av lärarintervjun att läroböckerna används som ett verktyg för att utveckla elevernas läsförståelse. Lärare uppger exempelvis att arbetet med läroboken i svenska har som huvudsyfte att eleverna ska träna sin läsförståelse. Det framkommer även att lärare använder läroboken i ämnet matematik vid introduktion av nya områden och då även går igenom texten noga så att alla elever ska ta till sig av innehållet. Lärare berättar också att läroböckerna möjliggör för eleverna att ta till sig olika typer av texter. Exempelvis förekommer det att eleverna får träna på att läsa och förstå faktatexter i läroböckerna i de samhällsorienterande ämnena. Därutöver uppger lärarna att de inte ser någon direkt skillnad mellan hur flickor och pojkar läser och tar till sig innehållet i läroböckerna. En lärare har dock noterat att pojkar möjligen kan behöva mer intresseväckande och motiverande texter.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger eleverna ändamålsenliga instruktioner hur läroböcker ska användas på lektionen.

Vid intervjun med lärarna framkommer att en stor del av undervisningen i svenska i årskurs 1–3 utgörs av arbete med en gemensam textbok och en tillhörande arbetsbok. Undervisningen följer varje vecka samma struktur som innebär att lärarna instruerar eleverna hur de ska arbeta med både textboken och arbetsboken. Vidare berättar lärare att på lektionerna i samhällsorienterande ämnen förekommer det att lärarna startar lektionen med att projicera en sida ur läroboken på tavlan och tillsammans med

eleverna prata om sidans bild och text. Sedan får eleverna på egen hand arbeta med samma sida i läroboken. Lärare beskriver att samma arbetsmetod förekommer i svenska när undervisningen exempelvis berör skiljetecken. Ytterligare ett exempel är att lärare i ämnet matematik först går igenom innehållet i läroboken varpå eleverna arbetar specifikt med de uppgifter i läroboken som läraren bedömer att eleverna behöver träna på.

I intervjun berättar elever i årskurs 3 att läraren i matematik ofta har en genomgång på de uppgifter som eleverna sedan arbetar med på egen hand. Vidare uppger eleverna att i samhällsorienterande ämnen förekommer det att läraren läser högt ur och ger förklaringar kring den del i läroboken som eleverna därefter arbetar med. När det gäller svenska bekräftar eleverna det som lärarna har beskrivit kring instruktioner för arbete i text- och arbetsbok.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärarna ser till att elever använder läroböcker som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.

I intervjuer med lärare och rektorn framkommer visserligen att det på skolenheten finns ett behov av fler läroböcker med olika svårighetsgrad, men samtidig beskriver lärarna att eleverna använder läroböcker som är anpassade efter deras behov och förutsättningar. I ämnet svenska finns exempelvis läroböcker som möter elevernas olika språkliga nivåer, vilket ger en god förutsättning att ge alla elever en tillgänglig undervisning. Läroböckerna i svenska möjliggör vidare för lärarna att anpassa lästräningen för eleverna. Lärare uppger att det i matematik finns läroböcker med en struktur som möjliggör både repetition och fördjupning för eleverna. Till exempel kan eleverna utföra diagnoser och utifrån resultatet kan eleverna på egen hand eller med stöd av läraren välja uppgifter i läroboken med varierande svårighetsgrad. Inför val av läroböcker i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen har lärarna diskuterat vilka läroböcker som bäst stödjer undervisningen och elevernas varierande förutsättningar. Elever i årskurs 3 berättar i intervjun att de i svenska har tillgång till läroböcker på olika nivåer och att de i matematik får jobba med uppgifter i läroboken med varierande svårighetsgrad.

Det framkommer i lärarintervjun att lärare använder läroböcker på ett varierande sätt så att eleverna har möjlighet att utveckla kunskaper både enskilt och tillsammans. Lektionerna innehåller exempelvis genomgångar med hela gruppen utifrån läroboken följt av att eleverna får arbeta enskilt eller i par med uppgifter i läroboken.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att elevernas tillgång till läroböcker utanför lektionstid till viss del är begränsad, vilket påverkar deras möjligheter till repetition och fördjupning.

I intervjun uppger lärarna att elevernas tillgång till läroböcker utanför lektionstid varierar mellan ämnena. I ämnet svenska använder eleverna regelbundet läroboken utanför lektionstid och i ämnena engelska och matematik har eleverna möjlighet att ta hem läroböckerna. I samhällsorienterande och naturorienterande ämnen kan eleverna i regel inte ta hem läroböckerna eftersom tillgången är begränsad genom att en årskurs delar på en klassuppsättning.

Lärare uppger att i årskurs 1–3 tar eleverna regelbundet hem läroboken i svenska i samband med läsläxa. Lärarna ger instruktioner till eleverna inför läsläxa och sedan tar eleverna hem läroboken tillsammans med en särskild läxbok där eleverna tränar läsförståelse och skriftliga moment. Lärare berättar att de också uppmuntrar eleverna att ta hem läroboken i engelska. I intervjun uppger lärare även att eleverna behöver större tillgång till läroböcker utanför undervisningstid, då det skulle främja elevernas möjlighet att fördjupa och repetera kunskaper. Lärare lyfter särskilt fram att det vore önskvärt om elever från och med årskurs 2 kunde ta hem läroböckerna i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen eftersom det skulle ge eleverna en ökad möjlighet att fördjupa sig i olika texttyper. Därutöver uppger lärare att det är ekonomiska ramar som begränsar mängden läroböcker och därmed elevernas möjlighet att använda läroböcker utanför lektionstid.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn till viss del styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker.

I dokumentation som begärts in från huvudmannen beskriver rektorn elevernas tillgång till läroböcker som god. Vid intervju uppger rektorn att eleverna har egna läroböcker i matematik, svenska samt i engelska i årskurs 3. Skolenheten har tack vare ökade ekonomiska anslag kunnat köpa in fler läroböcker, vilket gäller särskilt läroböcker i matematik. Rektorn uppger vidare att skolenheten också har köpt in klassuppsättningar med läroböcker i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen som delas på tre klasser i respektive årskurs. Utöver det berättar rektorn att lärarna har tillgång till lärarhandledningar i samtliga teoretiska ämnen.

I lärarintervjun framkommer att rektorn har informerat lärarna om hur de ökade ekonomiska anslagen för inköp av läroböcker kan användas. Lärare uppger att elevernas tillgång till läroböcker har förbättrats, delvis genom tilldelade medel. Lärarna säger att det är lärarna själva som driver arbetet med inköp och användning av läroböcker. Lärare uppger vidare att det för närvarande finns läroböcker på en miniminivå, vilket innebär att eleverna har tillgång till ett grundläggande bestånd av läroböcker men att eleverna i flera ämnen saknar ett eget exemplar av läroboken.

I Skolinspektionens observation av delar av skolans lokaler med fokus på tillgång till läroböcker framkommer att det finns ett begränsat antal läroböcker i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen och att eleverna inte har tillgång till en egen lärobok i dessa ämnen. Vid lärarintervjun framkommer att eleverna helt saknar tillgång till läroböcker i ämnet teknik.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker som ska användas för att nå utbildningens mål.

I rektorsintervjun framkommer att rektorn och lärarna har gjort en genomgång av skolenhetens läroböcker för att säkerställa att de följer läroplanen och att innehållet är varierat och anpassat efter elevernas kunskapsnivå. Rektorn uppger att lärarna har stort mandat att själva bestämma vilka läroböcker de vill köpa in, men att skolenhetens speciallärare ansvarar över att granska de läroböcker som lärarna önskar. Detta i syfte att säkerställa att alla delar av läroplanen finns med. Av intervjun med lärarna framgår att det förekommer diskussioner om val av läroböcker och att det vanligtvis sker i samband med skolenhetens budgetprocess. I matematik diskuterar lärarna däremot val av läroböcker kontinuerligt eftersom läroböckerna i ämnet ofta byts ut. Lärarna berättar också att de fört samtal om val av läroböcker i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen då dessa inköp krävde gemensamma beslut. Utöver det framkommer att lärarna diskuterat vilka läroböcker som bäst stödjer undervisningen och elevernas lärande.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn i begränsad utsträckning ser till att det finns ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker.

Av såväl dokumentation som begärts in från huvudmannen som lärarintervju och elevintervju framgår att det gemensamma arbetssättet med läroböckerna i svenska löper som en röd tråd genom hela skolenheten. I rektorsintervjun framkommer att rektorn har haft samtal med lärarna om att det är viktigt att läroböcker används i undervisningen. Dock har dessa samtal ingått i allmänna diskussioner på skolenheten och således inte specifikt fokuserat på användningen av läroböcker. Däremot har det enligt rektorn förts diskussioner med lärarna om att vissa läroböcker inte är tillräckligt anpassade för en specifik elevgrupp och att lärarna behöver anpassa innehållet. Det framkommer också att det på skolenheten inte har förts några samtal om kopplingen mellan elevernas läsutveckling och användningen av läroböcker. Därutöver uppger lärarna i intervjun att det inte finns någon uttalad riktlinje på skolenheten gällande hur läroböcker ska användas. Det framgår också att rektorn har begränsad insyn i själva arbetet med läroböcker och att det är lärarna själva som driver arbetet med hur läroböckerna ska användas.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn till viss del ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen.

Såväl rektorn som lärarna uppger i intervju att lärare som undervisar tillsammans i en årskurs utvärderar och avgör vilka läroböcker som ska användas i undervisningen. Rektorn berättar att ingen större analys eller gemensam diskussion kring läroböcker har gjorts under hens tid som rektor på skolan. Lärarna uppger att utvärderingarna som görs inte sker i form av strukturerade möten med givna frågor utan mer spontant mellan lärarna. Det framgår även att en följd av att utvärderingarna inte sker samlat är att det inte blir någon samstämmighet mellan årskurserna kring läroböckerna som köps in. Lärare uppger att ett exempel är läroböckerna i matematik där det används olika läroböcker i olika årskurser.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Använd läroböcker och andra läromedel för att skapa sammanhang i undervisningen och progression i elevernas lärande.

Av läroplanen framgår att rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning samt att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹ Av läroplanen framgår vidare att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Eleven ska successivt få fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar samt få möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det saknas läroböcker i teknik och svenska som andra språk. Eleverna har därutöver begränsad tillgång till läroböcker i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen. Med undantag från i ämnet svenska så saknar skolenheten gemensamma strukturer för hur läroböcker ska användas i undervisningen. När undervisningen bygger på andra lärverktyg än läroböcker och när lärarna på skolenheten inte har en gemensam struktur för hur de ska jobba med läroböcker, kan det leda till variation i kvaliteten och mindre systematisk undervisning. Eftersom läroböcker används i begränsad utsträckning får eleverna mindre möjligheter att arbeta med dessa på ett sätt som stimulerar deras intresse och förståelse för ämnet. På lång sikt kan detta påverka elevernas studiemotivation och resultat.

Genom att använda läromedel och tillhörande lärarhandledningar kan dessa stödja lärandet på olika sätt. Bland annat kan ändamålsenliga

¹ Lgr 22, avsnitt 2.8, Rektorns ansvar.

² Lgr22, avsnitt 2.2, Kunskaper Riktlinjer.

läromedel skapa sammanhang och ge en överblick och på så sätt främja lärandet. Lärarna kan med hjälp av lärarhandledningar planera en undervisning som ger eleverna sammanhang och överblick. Eleverna kan genom läromedel få succesivt alltmer utmanande uppgifter och texter vilket gynnar deras kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna använder läroböcker och andra läromedel samt att lärare medvetet arbetar med texterna i dessa läromedel för att ge eleverna sammanhang och struktur. Ett sådant arbete kan bidra till elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Det kan också handla om att rektorn ser till att lärare får tillgång till lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Skolverket har material som kan användas i detta.³

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Ge eleverna möjlighet att använda läroböcker även utanför undervisningstid.

Av skollagen framgår att eleverna utan kostnad ska ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁴ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål och får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.⁵ Av förarbetena framgår att formuleringen att eleverna ska "ha tillgång till" de läroböcker som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål innebär att eleverna till exempel ska få möjlighet att ta med läroböckerna hem så att eleverna kan repetera, läsa på och gå tillbaka till det som läraren belyst i undervisningen och på så sätt fördjupa och befästa sina kunskaper.⁶

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna i begränsad utsträckning har möjlighet att använda läroböcker utanför

³ [Strukturerad undervisning - en modell i sex steg - Skolverket](#) hämtad 2026-01-09

⁴ 10 kap. 10 § skollagen (2010:800)

⁵ Lgr22 avsnitt 2.2 Kunskaper.

⁶ Prop. 2023/24:21 s. 46.

undervisningstid. Eleverna får exempelvis inte låna hem läroböckerna i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen vilket försvårar deras möjligheter till fördjupning och repetition i dessa ämnen.

Genom att öka tillgången till och aktivt främja användningen av läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid kan elever ges bättre möjligheter att utveckla sin förståelse och självständigt befästa kunskaper.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att eleverna har tillgång till de läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål även utanför undervisningstid.

Utvecklingsområde 3

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Stärk ledningen och samordningen av arbetet med att ge alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärmaterial som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁷

Motiveringen till utvecklingsområdet är att eleverna saknar läroböcker i teknik och svenska som andra språk. Eleverna har därutöver begränsad tillgång till läroböcker i samhällsorienterande och naturorienterande ämnen.

Genom att öka tillgången till läroböcker ger det elever en grundläggande utgångspunkt för undervisningen, oavsett tidigare kunskaper vilket är i linje med läroplanens mål om en likvärdig utbildning för alla. Läroböcker som är författade av ämnesexperter och granskade av fackgrupper

⁷ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

säkerställer att innehållet är korrekt, sakligt och i linje med skollagen och läroplanens krav på objektivitet.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger alla elever tillgång till läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Utvecklingsområde 4

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁸ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning.⁹ Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.¹⁰ Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen.¹¹ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹² Vidare framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att rektorn i begränsad utsträckning styr och leder arbetet med användningen av läroböcker. Det finns ett visst gemensamt och medvetet arbete kring läroböcker på skolan, men användningen saknar en tydlig röd tråd i flertalet ämnen. Diskussioner

⁸ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

⁹ Prop. 2023/24:21 s. 30

¹⁰ 1 kap. 9 § skollagen

¹¹ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

¹² Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

¹³ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektors ansvar

om hur läroböcker används förekommer, men inte strukturerat. Rektorn har begränsad insyn i arbetet med läroböcker och lärarna själva driver arbetet med hur läroböckerna ska användas.

Genom att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Utvecklingsområde 5

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Utvärdera tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel samt vidta vid behov åtgärder för att utveckla skolans arbete.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.¹⁴ Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.¹⁵

Motiveringen till utvecklingsområdet är att granskningen visar att det inte görs någon gemensam systematisk uppföljning, utvärdering eller analys av tillgången till och användningen av läroböcker. I den mån utvärderingar förekommer sker det på lärarnas egna initiativ och endast mellan lärare som undervisar i samma årskurs.

Genom att rektorn ger lärare större möjlighet att utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till

¹⁴ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar

¹⁵ prop. 2023/24:21 s. 27

elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ges förutsättningar att följa upp, utvärdera och analysera resultaten samt vid behov vidta åtgärder avseende tillgången till och användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Sådana förutsättningar kan vara schemalagda möten för läromedelsdiskussioner, etablering av arbetsgrupper eller stöd i form av riktlinjer och resurser för att effektivisera processen. Skolverket har material som kan användas i detta.¹⁶

På Skolinspektionens vägnar

X Susanne Lindberg Åkerberg

Beslutsfattare

Signerat av: Susanne Lindberg Åkerberg

X Johan Björnberg

Föredragande

Signerat av: Johan Jönsson Björnberg

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Janette Örning Alm deltagit.

¹⁶ [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#) hämtad 2026-01-09

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹⁷ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande¹⁸:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹⁹

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.²⁰ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.²¹

¹⁷ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

¹⁸ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹⁹ 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

²⁰ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

²¹ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.²²

²² Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Mariedalsskolan F-3 och fritidshem den 12 november 2025. Besöket genomfördes av utredarna Johan Björnberg och Janette Örning Alm.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Varbergs kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–3. Förskoleklass har inte ingått i granskningen. Det går cirka 300 elever i årskurserna 1–3.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- En gruppintervju med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel i undervisningen på ett sätt som skapar överblick och sammanhang i ämnet.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel på ett sätt som ger eleverna möjlighet till progression samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer.	Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel.
Lärarna använder läroböcker eller andra läromedel för att utveckla elevernas läsförståelse.	Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov.
Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen.	Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.
Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.	
Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	